

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ КУЛЬТУРИ

НАРИСИ
з історії факультету
народного музичного мистецтва

Харків 1998

Колектив авторів під редакцією проф. І.І. Гулеско:

А.В. Гладких

В.І. Ірха

І.І. Гулеско

В.М. Откидач

А.В. Гуріна

Л.М. Понікарова

О.І. Дроботай

В.М. Щепакін

Вступна стаття В.І. Курисько

Редакція всіх рукописних статей виконана І.І. Гулеско та В.М. Откидач

Редактор-упорядник заслужений діяч мистецтв України
доц. В.І. Курисько

Рецензент доктор філософських наук проф. М.В. Дяченко

Відповідальний за випуск В.І. Курисько

Друкується за рішенням ради факультету НММ
Харківського державного інституту культури

© Харківський державний інститут культури, 1998

Передмова

За період свого існування факультет народного музичного мистецтва зазнав відомих змін щодо перебудови освітнього процесу в ХДІК. Заснований в 1959 році факультет культурно-освітньої роботи за сорок років існування дав плідну "армію" випускників, висококваліфікованих фахівців в сфері художньої творчості. Їх діяльність відповідала вимогам свого часу і забезпечувала систему народної художньої творчості відповідними кадрами. Все це було результатом багаторічної цілеспрямованої діяльності музикантів-викладачів у вигляді музично-освітньої роботи як на власному, так і на бібліотечному факультеті.

Вже в 70-80-х роках намітилися нові тенденції в роботі факультету, що потім дало підстави до відокремлення художніх спеціалізацій від факультету культурно-освітньої роботи. На факультетах КОР в колишньому Радянському Союзі художні спеціалізації були неначе "вторинними" по відношенню до організаційних і методичних функцій фахівців. Реформа освіти в ХДІК не стала несподіваною, вона була підготовлена самим життям факультету. Розподіл факультету культурно-освітньої роботи в 1993 році на два – культурології і народної художньої творчості – дав можливість кардинально по-новому вирішувати комплексно питання підготовки випускників. З вересня 1997 року факультет має назву народного музичного мистецтва, до складу якого входять п'ять кафедр: хорознавства і хорового диригування, українського народного співу та музичного фольклору, народних інструментів, духових та естрадних оркестрів, теорії музики і фортепіано.

За останні 7 років на факультеті, як і в ХДІК, було розроблено нову концепцію розвитку і діяльності в новій історичній ситуації. В умовах демократичних перетворень і реформування освіти факультет народного музичного мистецтва взяв курс на загальну гуманізацію та посилення психолого-педагогічних і культурологічних аспектів в освіті.

Зміст і структура навчального процесу, навчальні плани, номенклатура спеціалізацій і спеціальностей сьогодні на факультеті відповідають задачам розбудови національної культури.

Бібліотека ХДАК

інв. № _____

3

КОНТРОЛЬНИЙ
ПРИМІРНИК

Сьогодні факультет народного музичного мистецтва готує фахівців на рівні міжнародних освітніх стандартів. Це – спеціаліст не для конкретної посади, а для сфери діяльності.

Випускник факультету народного музичного мистецтва одержує широку культурологічну освіту поряд з поглибленими навиками, уміннями із спеціальності, яких на факультеті три: народна художня творчість, музичне мистецтво естради, музичного виховання.

В концепцію навчального процесу закладена ідея багатоступеневої освіти. В практику роботи факультету впроваджено блочно-модульну систему побудови навчального процесу, рейтинговий контроль знань та умінь студентів.

За періоду свого існування на чолі факультету стояли особи, які закладали підвалини культурологічної освіти, своїм особистим внеском сприяли розвитку народного музичного мистецтва. Серед них: К.М. Лойко, Є.О. Бортник, В.С. Палкін, Б.П. Іщенко, Е.Л. Лортикян, П.М. Курячий, В.З. Фрадкін, В.І. Курисько, та інші. Особливо зворушливі слова треба сказати про діяльність Костянтина Миколайовича Лойка (1961-1963, 1970-1971) та Бориса Павловича Іщенка (1969-1970, 1971-1975), які багато зробили для удосконалення підготовки фахівців, універсалізації освіти і майбутньої її інтеграції на факультеті.

Сьогодні факультет народного музичного мистецтва має високопрофесійний колектив викладачів, що достойно вирішують сучасні завдання в умовах реформи освіти, здійснюють концептуальні підходи до науково-дослідної роботи. В єдності їх фундаментальних, пошукових і прикладних досліджень, а також в органічному їх зв'язку з виконавсько-творчою роботою на факультеті створена плідна творча атмосфера, яка сприяє сучасним задачам випуску спеціалістів майбутнього.

Заслужений діяч мистецтв України,
декан факультету народного музичного мистецтва,
доцент В.І. Курисько

Гулеско І.І.

Ірха В.І.

Кафедра хорознавства та хорового диригування

Кафедра хорового диригування була створена в 1959 році, в період, коли при факультетах культурно-освітньої роботи в бібліотечних інститутах СРСР формувалися нові художні спеціалізації. У витоків організаційної роботи по створенню диригентсько-хорового відділення на факультеті КОР стояв видатний представник плеяди діячі української хорової культури О.А. Перунов (1895-1982).

Його організаторська робота по підготовці нових відділень і нових спеціалізацій дала поштовх до подальшого перейменування трьох бібліотечних інститутів колишнього СРСР в інститути культури. О. Перунов працював в Харківській державній консерваторії (1928-1960), виховав декілька поколінь хорових диригентів і діячів хорового мистецтва. Серед них – професори А.А. Мірошникова, В.С. Палкін, Ю.І. Кулік, О.П. Петросян. При Перунові в ХДІК (1959-1965) були закладені науково-методичні основи кафедри як ключової ланки в створенні нової спеціалізації “Керівник самодіяльного хорового колективу, методист вокально-хорового жанру”, здійснені перші випуски.

О. Перунов сформував кафедру хорового диригування, колектив професіоналів-одномумців: В.Ю. Бриліант, В.С. Палкін, Г.А. Душенко, Є.О. Конопльова, Є.І. Мариківський, Т.О. Ткачова, О.О. Нольшин, Т.І. Койлю. Пізніше в колектив кафедри улилось ціле покоління молодих спеціалістів: І.Г.Носова, Ю.Ю. Тихінська, І.І. Гулеско, В.П. Матюхін, В.О. Беззабава, К.І. Чернишова.

Одним із фундаторів кафедри був Є.І. Мариківський (1899-1986), який віддав понад 60 років хоровому мистецтву. Особливу увагу він приділяв хоровій спадщині класиків і українському фольклору, створив низку самодіяльних хорових колективів в Харкові. працював хормейстером оперних театрів Донецька, Горького, Києва, з 1946 по 1953 – хормейстер Харківського театру опери та балету. Він здійснював велику методичну допомогу керівникам сільських хорових

колективів, був консультантом методичного центру народної творчості.

В 1965-1976 роках кафедрою завідував В.С. Палкін, а з 1968 по 1983 В.Ю. Бриліант. 1970-80-ті роки – це роки становлення кафедри, період подальшої стабілізації всіх її ланок і підрозділів, період поглибленої роботи по вдосконаленню методики викладання профільюючих дисциплін і курсів тощо. Ці роки – роки безперервного вдосконалення кваліфікації викладачів (аспірантура, асистентура-стажування, пошукова робота, проходження різних форм підвищення кваліфікації).

В 1980 р. на кафедрі захищені дві кандидатських дисертації: І.І. Гулеско (“Хор в кантатно-ораторіальних творах Г. Свиридова /принципи хорового мислення/” – науковий ступінь кандидата мистецтвознавства) та В.П. Матюхіна (“Естетична культура особистості” – науковий ступінь кандидата філософських наук).

З 1983 по 1993 кафедру очолює В.П. Матюхін. Це роки подальшого вдосконалення роботи всіх підрозділів. В цей період були створені нові учебні плани і програми курсів, авторські курси і спецкурси. Так, І. Гулеско було створено чотири авторських курси: “Хорова література”, “Українська хорова література”, “Теорія хорового виконавства” та “Інтонаційно-стильовий аналіз”, розроблені та надруковані чотири авторських програми, чотири навчальних посібники.

Викладачами кафедри було видано понад 50 методичних розробок та вказівок, 12 програм курсів. На протязі останніх 30 років на кафедрі створено низку наукових напрямків в межах наукової проблематики інституту. По комплексним темам кафедри надруковано понад 40 статей.

В останні роки науковий авторитет кафедри значно виріс, про що свідчать широкі контакти з кафедрами вузів культури і мистецтв колишнього СРСР і України. Кафедра хорового диригування була організатором серії щорічних науково-методичних конференцій (1986-1988). Сприятлива наукова та творча атмосфера на кафедрі в 1980-90-ті роки допомогла створенню дослідницьких груп в межах студентського науково-творчого товариства. В рамках СНТТ на кафедрі підготовлено 200 наукових робіт, які відзначені дипломами, грамотами та преміями всесоюзних, республіканських та всеукраїнських конкурсів студентської наукової творчості. Школу

СНТТ, методику і методологію наукового дослідження пройшли численні студенти, які згодом продовжили своє навчання в аспірантурі: В. Кірсанов, Т. Босенко, Є. Юркевич, Т. Ганусова, Н. Таран, О. Першина та інші. За активну та плідну роботу по керівництву студентським науковим товариством проф. Гулеско І.І. неодноразово нагороджувалася грамотами обласної ради, обкому комсомолу, ради по НДРС ХДІК тощо.

За три десятиріччя кафедра хорознавства і хорового диригування стала одним із провідних науково-методичних центрів України та країн СНД. Про авторитет кафедри свідчать факти широкої участі її членів у всесоюзних, міжнародних, республіканських і всеукраїнських конференціях по проблемам музикознавства, культури і музичної естетики.

Провідні викладачі кафедри постійно приймають участь в роботі училищ культури в якості голів державних екзаменаційних комісій на випускних іспитах. Професор Гулеско, доценти Бриліант, Матюхін, Кутлуєв неодноразово надавали методичну консультативну допомогу цикловим комісіям училищ, а також вели роботу по відбору випускників-абітурієнтів для вступу у вуз.

З початку 1993 року кафедра завершила роботу по втіленню в життя нового навчального плану, в якому були закладені нові принципи та ідеї навчання в вузі – так званий модульний принцип (автор плану доц. В.П. Матюхін). До реалізації нового плану кафедра приступила з вересня 1993 р. Студенти тепер навчаються за новими спеціальностями: педагог-хормейстер, диригент хору, педагог-вокаліст, вихователь дитячого вокального колективу. Нова модель спеціаліста потребує і нової концепції в створенні особливих курсів культурологічного плану. Курси, з одного боку, укрупнені, а з іншого – в них посилено психолого-педагогічні аспекти сфери вокально-хорової творчості як культуроведення, культуроуправління. В межах курсу “Хорова література” вводяться нові курси “Інтонаційно-стильовий аналіз” і “Сучасне хорове мистецтво”, в межах курсу “Хорове мистецтво” – “Теорія хорового виконавства”, в межах курсу “Вокал і вокальний ансамбль” – “Історія вокального мистецтва”.

В рамках подальшого оновлення і наповнення навчальних планів, пов’язаних з фундаменталізацією і гуманізацією диригентсько-хорової освіти функціонує постійно діючий методологічний семінар кафедри “Хорова педагогіка, виконавство, стилістика”, яким керую професор

Гулеско І.І. З іншого боку кафедра відпрацьовує нові підходи та критерії в ключових питаннях, пов'язаних з організацією наскрізної безперервної освіти – практикою (на весь період навчання). За кращими хоровими колективами міста закріплені всі студенти.

На кафедрі хорового диригування з середини 1980-х років була започаткована робота по створенню (в межах академічного напрямку) нової спеціалізації – фольклорист-дослідник, керівник народного хорового колективу. При кафедрі були закладені нові плани, програми, здійснено набір і два випуски. В березні 1991 р. була створена нова кафедра українського народного співу та музичного фольклору, що відмежувалася від кафедри хорового диригування. У витоків нового напрямку, нової кафедри, нової моделі спеціаліста стали професор І.С. Польський та заслужений діяч мистецтв, доцент Я.А. Скибінський.

Виконавча робота кафедри є невід'ємною частиною навчально-методичного й науково-дослідницького процесу. Вона відмічена яскравими віхами, пов'язаними з історією самого інституту, міста Харкова, країни. Виховання хорового мислення майбутнього керівника хорового колективу відбувається в роботі хорового класу - головної лабораторії прищеплення професіональних навиків. Хоровий клас будується вже на протязі трьох десятиліть як концертний хор, в якому учбові завдання витікають із життєвої необхідності підтримувати високий художньо-професійний рівень, без чого неможлива систематична концертна діяльність. Рівень майстерності хору відзначається насамперед його репертуаром і програмами, в яких відображені духовні запити часу і творчі спрямування колективу і його керівників. Концертна діяльність хору досить різноманітна за формами. Це, насамперед, підготовка програм державних іспитів, щорічні звітні концерти, участь в заходах, пов'язаних з урочистими датами, ювілеями, оглядами студентської творчості тощо. Хор також приймав участь в Святих пісні в Прибалтиці (Вільнюс), в Республіканських оглядах художньої творчості вузів мистецтв і культури (Харків, Київ), в оглядах "Студентська весна". Хор здійснив також низку принципово важливих концертних програм (1987-1990 роки, кер. Кутлуєв В.Ф.) за антологічними, монографічними принципами – "Західноєвропейська меса", "Реквієм", "Російська та українська духовна музика", "Ave Maria" в творчості композиторів, "Stabat mater" Перголезі тощо.

В останні роки хор здійснив нові концертні програми в межах державної програми по відродженню національної спадщини – програми “Українська хорова спадщина”, “Хори з опер українських композиторів”, “Українська духовна музика”, “Концерт з творів М. Березовського”. В останні роки хор співпрацював з естрадно-симфонічним оркестром кафедри духових та естрадних оркестрів. В березні та червні 1998 року колектив академічного хору виступив на сцені ушлявленої Національної філармонії в Києві.

Сьогодні кращі випускники кафедри хорового диригування працюють в різних сферах просвітницької діяльності: в закладах культури, в учбових закладах, в сфері управління культурою, в аматорських хорових колективах. З 1963 року кафедрою підготовлено понад тисячу випускників, серед яких десятки мають почесні творчі звання (народний артист України А. Мамченко, заслужені артисти України Т. Томчук, В. Плискунов, Є. Анісімов, заслужений артист Росії М. Пензяков, понад 30 заслужених працівників культури – В. Ірха, В. Андрійчук, М. Обліщук, Л. Гурак, Н. Шаюк, І. Бідак, А. Затурян та інші.

За роки існування на кафедрі працювало і працює “золотий фонд”:

Конопльова Євгенія Олексіївна (нар.1917) закінчила Харківську державну консерваторію (1945) з відзнакою. З 1970 заслужений діяч мистецтв України, доцент, з 1982 – професор. В 1943-1952 – диригент і директор Харківської капели. За 33 роки роботи головним хормейстером в Харківському театрі опери та балету ім. М. Лисенка здійснила понад 60 хорових прем’єр в оперних спектаклях. Виконавчу роботу поєднувала з викладацькою на кафедрі хорового диригування. Конопльовою надруковано десятки статей про видатних діячів хорової культури. Великого резонансу набули нариси про диригентів Харківського оперного театру (“Страницы из музыкальной жизни Харькова”, К., 1990). Нею підготовлені десятки хрестоматій учбово-педагогічного репертуару, куди увійшли хорові твори різних стилів та жанрів.

Гулеско Інеса Іванівна (нар. 1941) закінчила Харківську державну консерваторію з відзнакою (1963). В ХДК працює з 1968 р. В 1980 захистила кандидатську дисертацію, з 1989 доцент, з 1996 – професор. Має більше 70 наукових праць, з них 4 навчальних посібники, десятки статей з проблем хорознавства, хорового стилю, рецензії тощо.

Створила авторські курси, програми, автор лекцій про музику в концертах, програми на телебаченні.

Шаша Костянтин Григорович (нар. 1929) закінчив Харківську державну консерваторію в 1962 р. Працював 28 років в Харківському театрі опери та балету, де створив понад 50 партій тенорового репертуару. В ХДК працює з 1990, з 1993 – професор. Створив низку концертних програм з циклів “Арії і романси” класичних і сучасних композиторів. Коло наукових інтересів – питання історії і теорії вокального мистецтва, видано 6 статей, програму курсу “Історія вокального мистецтва в Україні”. Постійно виступає як соліст з хором та оркестрами.

Ірха Василь Іванович (нар. 1947) закінчив ХДК в 1969 році, працює в інституті з 1980, з 1985 заслужений працівник культури України, з 1993 – завідувач кафедру, з 1995 – доцент. Керівник заслуженої хорової капели ПКіТ ХТЗ “Дружба” (з 1972), лауреат всесоюзних конкурсів самодіяльного хорового мистецтва, керівник капели ветеранів Великої Вітчизняної війни в Валках з 1991 р. Створив низку концертних програм з творів класичної спадщини і сучасних композиторів. Коло науково-методичних інтересів: питання методики викладання хорового класу, виконавські аспекти інтерпретації хорових творів. Надруковано 5 статей про сучасний хоровий стиль, програма з курсу “Читання хорових партитур”. Здійснив гастролі в Германію з капелою “Дружба”.

Бріліант Володимир Юлійович (нар. 1933) закінчив Харківську державну консерваторію в 1961 р. Працював в ХДК з 1962, з 1966 по 1982 був завідувачем кафедру хорового диригування. Вчене звання доцента отримав в 1988 р. Керував хоровим класом диригентсько-хорового відділення, створив і виконав низку концертних, антологічних програм “Українська хорова спадщина”, “Класичні оперні хори”, “Сучасна українська музика”. Коло науково-методичних інтересів: питання історії і теорії техніки диригування і аранжування. Створено більше 60 аранжувань, обробок, авторський цикл хорових творів на вірші А. Ахматової, автор композиції “Звезды нашей Родины», “Песни Великой Отечественной войны”. Серед учнів: заслужений артист В. Пліскунов, заслужені працівники культури М. Шермейстер, І. Бідак, М. Бунак.

Кутлуєв Володимир Федорович (нар. 1948) закінчив Харківський інститут мистецтв в 1971 р. В ХДК працює з 1974, з 1990 – доцент.

Керував хоровим класом, створив низку концертних антологічних програм (“Західноєвропейська меса”, “Русская духовная музыка”). Читає курс диригування, автор методичних розробок та програм з курсу “Аранжування”. Працював з хоровими колективами міста та області.

Вишленков Микола Петрович (нар. 1949) закінчив Харківський інститут мистецтв (1972). В ХДК працює з 1975. Читає лекційні курси “Методика роботи з хоровим колективом”. Керував хоровими колективами міста, лауреат конкурсу дитячих хорів (1994).

Іванова Юлія Миколаївна (нар. 1965) закінчила Харківський інститут мистецтв в 1989. З 1983 року працювала в Харківському Палаці дитячої творчості та юнацтва керівником молодшої групи хору “Скворушка”, з 1990 – художній керівник хору “Скворушка”, що має звання зразковий, виступає на телебаченні та в концертних залах міста з монографічними концертами “Мендельсон, Шуберт, Шуман, Лист”. В 1991 приймала участь у Міжнародному фестивалі “Харківські асамблеї”. З 1994 викладача кафедри хорознавства та хорового диригування ХДК. Читає курси “Історія хорового мистецтва”, “Методика та практика роботи з хором”, спецкурс “Духовна музика”. Коло наукових інтересів – виконавські аспекти хорового стилю.

Носова Інна Георгіївна (нар. 1929) закінчила Харківську державну консерваторію (1961). працювала на кафедрі близько 30 років. Розробила низку курсів, в тому числі “Хорознавство” і “Вокальний ансамбль”. Створила жіночий естрадний ансамбль “Лада”, має фондові записи на радіо і телебаченні.

Тихінська Юлія Юхимівна (1934-1996) закінчила Харківський державний університет (1957), в 1963 Харківську державну консерваторію, вокальний факультет, працювала з 1963 в ХДК, з 1993 – доцент. На протязі трьох десятиліть керувала секцією “Постановка голосу і вокальний ансамбль”. Розробила програму курсу з “Постановки голосу”, дві методичні розробки. Підготувала декілька сольних програм, з якими виступала в численних концертах інституту, міста та області, в численних конференціях з питань вокально-хорового мистецтва. Є численні фондові записи з української вокальної класики на телебаченні.

Кафедра хорознавства та хорового диригування – справжній науково-методичний центр регіону, України, їй під силу рішення завдань реформування вузу на сучасному етапі.

Дроботай О.І.
Гурина А.В.

Кафедра українського народного співу
та музичного фольклору

Це одна із наймолодших кафедр інституту культури. Передумови створення кафедри були закладені ще в 70-80-х роках на кафедрі хорового диригування.

В роки становлення незалежної України, відродження національної культури виникла необхідність у підготовці спеціалістів – керівників народного хору та фольклорних колективів. На кафедрі хорового диригування поряд з академічним хором було створено народний хор, який керував заслужений працівник культури, викладач кафедри Шипков В. (1979-1980), а з 1980 р. випускник кафедри хорового диригування ХДІК Михайло Когутич.

В рамках існуючої кафедри була утворена окрема секція народного хору, яка і стала базою для створення в майбутньому кафедри, в яку входили: І.С. Польський, В.О. Беззабава, А.В. Кулик, А.В. Новгородова (Гурина), П.Г. Сміюха, З.В. Тараннік.

Наказом ректора від 15 березня 1991 р. була створена нова кафедра інституту – кафедра народного хору та музичного фольклору. Першим завідуючим став заслужений діяч мистецтв, головний диригент театру опери та балету Ярема Антонович Скибінський. Головним завданням кафедри стало створення нових учбових планів та програм нових курсів.

Уже в перші роки ще невеликий за складом народний хор інституту під керівництвом М. Когутича (хормейстер П. Сміюха) брав участь в концертах в м. Харкові. Під керівництвом ст. викладача кафедри Новгородової А.В. був створений фольклорний ансамбль “Горлиця”, який у Всеукраїнському конкурсі-огляді фольклорних колективів одержав звання лауреата. В його складі були студенти ІV курсу Магарита Н., Шишкіна О., Дворська А., Кириленко Н, Старусьова Н., які через рік стали першими випускниками кафедри. З 1991 по 1993 роки кафедрою керував кандидат мистецтвознавства, композитор, професор Польський І.С. В цей період кафедра значно розширилася в своєму складі. Запрошуються на посади викладачів:

фольклорист, науковий співробітник Харківського науково-методичного центру Осадча В.М., Алжнев Ю.Б., Чернікін О.В., Дмитренко В.Т., Назаренко Ю.В., Дудка А.В.

Поява фахівців з народної інструментальної музики дала можливість створити акомпануючу групу для хору та підняла на більш високий рівень викладання спеціальних дисциплін з фольклору: методики збирання та розшифровки народних пісень, фольклорного інструментального ансамблю. На кафедрі було створено фольклорний кабінет, який з часом став науковою лабораторією майбутніх фольклористів. Першою завідуючою кабінетом фольклору та етнографії Слобожанщини стала Віра Миколаївна Осадча, вона ж очолила фольклорну польову практику студентів. В січні 1992 р. відбувся перший звітний концерт кафедрального народного хору та фольклорних ансамблів. Завдяки постійній увазі з боку керівництва невпинно змінювалася матеріальна база: був придбано вбрання для хору, комплекти бандур та сопілок.

В 1993 р. кафедра отримала нову назву – “Українського народного співу та музичного фольклору”. З 1993 р. кафедру очолив доцент Дроботай Олександр Іванович (нар. 1933). В 1965 р. він закінчив Харківський державний інститут мистецтв. Працював солістом ансамблю народних інструментів Харківської філармонії, з 1965 р. – на кафедрі народних інструментів, з 1992 – доцент. Викладав диригування, оркестровий клас, спеціалізований інструмент, інструментування. В період з 1967 по 1969 та з 1977 по 1979 роки був заступником декана факультету культурно-освітньої роботи. На його подальше професійне зростання великою мірою вплинуло стажування в Ленінградському інституті культури в класі диригування І.О. Мусіна. Вся творча діяльність О. Дроботая пов’язана з оркестрами і ансамблями народних інструментів. Майже 25 років О. Дроботай керував створеним ним ансамблем народних інструментів. Неодноразово ансамбль здобував звання лауреата Всесоюзних фестивалів самодіяльного мистецтва, його діяльність широко висвітлювалась в пресі. Дроботай є автором 22 наукових та методичних праць, головний напрямок яких – дослідження та вдосконалення народного інструментарію України. В період з 1987 по 1989 роки Дроботай очолював кафедру народних інструментів. З 1993 року очолює кафедру українського народного співу та музичного фольклору ХДК. Серед випускників класу О.

Дроботая відомі діячі культури, педагоги, такі, як Вербець А., Виговський Л., Цигульов В., Мельницький В., Якібчук С та інші.

Перший завідувач кафедру Ярема Антонович Скибінський (нар. 1949) в 1974 р. закінчив Львівську державну консерваторію. Студентом 3-го курсу був запрошений на роботу у Львівський державний театр опери та балету. З 1976 по 1978 роки стажувався у Великому театрі Союзу СРСР під керівництвом відомого диригента, народного артиста СРСР Ю. Симонова. З 1978 по 1991 роки працював головним диригентом Харківського театру опери та балету. В 1982 році одержав звання заслужений діяч мистецтв України. В 1991 році очолив нову кафедру українського народного співу та музичного фольклору ХДК. З 1992 по 1994 роки викладав у Львівській консерваторії. З 1994 і до сьогодні займає посаду головного диригента Одеського театру опери та балету, професор Одеської державної консерваторії, здійснив постановку багатьох опер, зробив багато записів на радіо і телебаченні України. Скибінський активно гастролює як диригент в містах України, а також в Москві, Казахстані, з успіхом провів концертні виступи та оперні вистави в Італії та Іспанії.

Польський Ілля Самійлович – професор кафедри (нар. 1924), закінчив харківське музичне училище (1941), Харківську консерваторію (1949). Викладав в Харківському музичному училищі з 1947 по 1962 рр. З 1962 року працює в Харківському інституті культури. Був завідувачем кафедру теорії музики та фортепіано (1969-1977), кафедру українського народного співу та музичного фольклору (1991-1993). В 1977 р. захистив дисертацію в Ленінградському інституті театру, музики та кінематографії, з 1989 – доцент, з 1991 – професор. Автор опер, симфоній, інструментальних концертів, кантат, увертюр, романсів, музики до театральних вистав. Автор книг “Нариси з теорії музики”, “Гармонія для учбових закладів культури і мистецтв”, 4-х підручників у співавторстві з В. Проценком “Советы по музикальному оформленню спектакля”, статей в журналах, газетах, методичних розробок.

Гуріна Алла Вікторівна, доцент кафедри (нар. 1951) закінчила Харківське музичне училище (1970), Київську державну консерваторію (1975). З 1976 року працювала в Київському державному інституті культури, а також працювала з дитячими хорами в м. Києві. З 1978 року працює в Харківському державному

інституті культури на кафедрі академічного хору. Викладає диригування, постановку голосу, лекційний курс “Хорова література”.

В 1991 році закінчила аспірантуру інституту фольклору та етнографії НАН України. Наукові інтереси пов’язані з дослідженням традиційного пісенного фольклору та його втіленням в хорових творах композиторів України, зокрема, з дослідженням пісенного фольклору Слобожанщини. Гуріна відома як фольклорист-записувач традиційного фольклору, учасник багатьох фольклорних експедицій по Україні. Проблеми вивчення пісенного фольклору знайшли втілення в публікаціях (близько 20), виступах на міжнародних та вузівських конференціях.

На кафедрі українського народного співу та музичного фольклору працює з 1991 року. Керує фольклорним ансамблем “Горлиця”, лауреатом Всеукраїнського конкурсу фольклорних колективів та дипломантом Міжнародного фольклорного фестивалю “Покуть-96”. Гуріна розробила власну методику постановки голосу для нетрадиційних виконавців на матеріалі народних пісень (1993). В 1992 р. був створений авторський курс “Основи теорії та методики роботи з фольклорним колективом”, який читається на кафедрі. З 1992 по 1997 роки працювала хормейстером в театрі народної музики України “Обереги”.

Осадча Віра Миколаївна, старший викладач кафедри (нар. 1952), закінчила Харківське музичне училище (1971), Ленінградську консерваторію як теоретик-фольклорист (1976). З 1976 року Осадча працює науковим співробітником Харківського науково-методичного центру народної творчості. Як досвідчений фахівець надає методичну допомогу численним народним хоровим колективам області і міста, спрямовує діяльність фольклорних аматорських гуртів, організовує огляди традиційних фольклорних колективів і окремих виконавців традиційної музики Слобожанщини.

З 1989 року Осадча працює в ХДК спочатку на кафедрі академічного хору, з 1991 року – на кафедрі українського народного співу та музичного фольклору. В 1993 р. створила і очолила кабінет фольклору та етнографії Слобожанщини в ХДК. Розробила програму проведення етнографічної практики (1993), підготувала тематичний план курсу “Музичний фольклор Слобожанщини” (1997).

З 1994 р. Осадча вивчає народно-пісенні традиції Слобожанщини, виступає на конференціях в інституті, місті, а також на

Всеукраїнських та міжнародних конференціях з питань традиційного фольклору, працює над дисертаційним дослідженням “Жанрово-стилістична структура народно-пісенної традиції Слобожанщини”.

Осадча проявила себе як організатор фольклорних експедицій, фольклорних оглядів і фестивалів (“Покуть-96”, Міжнародний фестиваль у Харкові в 1998 р.), є активним збирачем фольклору, керівником фольклорного гурту “Муравський шлях”, заступник керівника театру народної музики України “Обереги”. За допомогою Осадчої створений фольклорний гурт “Родослав”, де працюють її учні-випускники. З наукового гуртка кафедри, керованого Осадчою, вийшли аспіранти І. Щербіна, О. Дейнека, які продовжують дослідження фольклору Слобожанщини.

Осадча є членом національної секції Міжнародної Ради з організації фольклорних фестивалів при ЮНЕСКО від України (1997), членом громадського правління обласного відділення Українського фонду культури (з 1994), членом правління Харківського регіонального відділення секції джерелознавства НАН України (1997).

Когутич Михайло Михайлович (нар. 1956), старший викладач, закінчив Ужгородське музичне училище, Харківський державний інститут культури (1982). З 1982 р. Когутич працює з самодіяльним народним хором “Жайвір” Харківської агроакадемії. Серед численних виступів хору найбільш вагомими були виступи на обласних оглядах та фестивалях. В 1993 р. колектив здійснив гастрольну подорож до Угорщини.

У Харківському державному інституті культури Когутич працює з 1989 року, спочатку на кафедрі академічного хору, з 1991 року – на створеній кафедрі українського народного співу та музичного фольклору. Викладає диригування, постановку голосу, веде лекційний курс з методики роботи з хором. Яскраво виявились професійні та педагогічні якості Когутича в роботі з учбовим хором кафедри. Виступи хору під його керівництвом гідно репрезентують інститут на різних рівнях.

Кулик Алла Василівна (нар. 1943) в 1969 році закінчила Харківський державний інститут культури. Працювала хормейстером в самодіяльних хорах, викладачем в музичній школі. В 1974 році закінчила Харківський державний інститут мистецтв, з цього року працює в Харківському державному інституті культури на кафедрі академічного хору, веде курс диригування, постановки голосу,

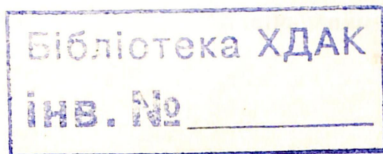
вокального ансамблю. Кулик створила ансамбль народної пісні “Купавонька”, який був активним пропагандистом народної творчості ще до створення кафедри українського народного співу та музичного фольклору.

Кулик є позаштатним методистом Харківського науково-методичного центру, надає методичну допомогу численним хоровим самодіяльним колективам області, є активним збирачем народної творчості в фольклорних експедиціях по Слобожанщині. З 1988 по 1991 Кулик працювала завідуючою відділом Харківського училища культури. З 1992 року працює на кафедрі українського народного співу та музичного фольклору ХДК, займається методичною роботою. Кулик продовжує концертну діяльність з хорами та ансамблями заочного відділу інституту.

Сміюха Петро Григорович (нар. 1953), викладач кафедри, закінчив Харківський державний інститут мистецтв. В ХДК працює з 1977 року, спочатку на кафедрі академічному хору, а з 1991 року на кафедрі українського народного співу та музичного фольклору. Сміюха веде курси диригування, хорового класу, аранжування, диригентсько-хорової практики.

Методична робота викладача Сміюхи складається з розробок програм курсів та практичного аранжування творів ля українського народного хору. Сміюха автор декількох публікацій, тема яких – роль музичного фольклору у формуванні культури сучасної молоді людини. Сміюха веде активне концертне життя як керівник та хормейстер хорів.

Беззабава Вадим Олексійович (1937-1996) закінчив Харківську державну консерваторію (1963), працював на Уралі з самодіяльними хоровими колективами, в Луганському музичному училищі. В ХДК на кафедрі хорового диригування з 1966, з 1991 – на кафедрі народного хору та музичного фольклору. Читав курс “Хорознавство та методика роботи з хором”. Розробляв деякі аспекти вокальної роботи в самодіяльному хоровому колективі.

Кафедра народних інструментів

Для поліпшення фахової підготовки керівників художніх самодіяльних колективів у 1959 році в Харківському державному бібліотечному інституті були введені художні спеціалізації, і в такий спосіб було започатковано систему цільової підготовки кадрів для художньої самодіяльності. В вересні на факультеті КОР було створено кафедру хорового диригування та народних інструментів, яку очолив О. Перунов. Кафедра почала цільову підготовку кадрів висококваліфікованих керівників самодіяльних художніх колективів, зокрема із спеціалізації “Керівник самодіяльного оркестру народних інструментів.

В 1960 р. кафедра народних інструментів відокремилася від хорової. Її завідувачем було призначено професіонального диригента В. Кончича (1920-1981). Поряд з Кончичем у витоків формування кафедри стояли викладачі Харківської консерваторії В. Міхеліс, М. Чекмарьов, А. Відуліна, М. Лисенко, Є. Бортник, К. Дорошенко; випускники Харківської консерваторії П. Потапов, Б. Міхеєв, К. Шевченко, В. Заболотний.

На протязі 1960-х років йшов процес становлення та подальшого формування педагогічного складу кафедри: О. Волковой, В. Курисько, В. Золотухін, Б. Шопен, В. Лігутін, Д. Остапенко, Г. Дуднікова, О. Дроботай, В. Петров, М. Лінник. З 1970-х років на кафедрі працюють випускники Харківського інститут мистецтв: Л. Кузьменко, Л. Чуб (Понікарова), О. Шевченко, Л. Матвєєва, Т. Большакова, О. Гончаров. Колектив поповнився випускниками кафедри, серед яких П. Васюра, В. Цицирев, В. Зубарєв, Ю. Алжнев, Л. Шемет.

В різні роки на кафедрі працювали провідні діячі музичного мистецтва та народно-інструментального жанру, які внесли чимало у формування творчого обличчя кафедри. Серед них: А. Гайденко, Я. Скибінський, Ю. Калачов, В. Пікулік, В. Лобас та інші.

Завідувачі кафедрою різних років (В. Кончич, Є. Бортник, В. Заболотний, В. Петров, В. Курисько, О. Дроботай, В. Лігутін) головну свою задачу бачили у створенні стабільного, дієздатного, творчого колективу, стійку увагу приділяючи зростанню наукового цензу викладачів.

1990-ті роки підбили підсумки багаторічної наукової, методичної та творчо-виконавської роботи ведучих викладачів: вчене звання доцента отримали Ю. Калачов, В. Курисько, В. Лігутін, Я. Скибінський, Т. Большакова, О. Дроботай. На посаду доцентів були призначені Л. Кузьменко, О. Волковий, Ю. Алжнев, В. Цицирев. В 1994 р. вчене звання професора було присвоєно Є. Бортнику. Доценту В. Курисько було присвоєно почесне звання заслуженого діяча мистецтв України (1997).

Важливим напрямком в діяльності кафедри була постійна методична та практична допомога самодіяльним оркестровим колективам Харківщини і України. Заслужений працівник культури України, професор Є. Бортник на протязі 33 років керував оркестром народних інструментів Харківського вищого військового авіаційного училища радіоелектроніки. З 1970 р. він надає методичну допомогу оркестру народних інструментів Золочівського районного будинку культури. Доцент О. Дроботай на протязі 25 років керував ансамблем народних інструментів НДІ Діпросталь. Викладач О. Шевченко п'ять років керувала оркестром народних інструментів Харківського вищого ракетного училища ім. Крилова. Серед колишніх випускників багато ентузіастів, які присвятили своє життя народно-інструментальному жанру. Серед них: А. Биков, П. Васюра, Ю. Алжнев, В. Цицирев, О. Волковий, Т. Большакова.

Слід окремо зупинитися на художніх здобутках колективу кафедри, стиль якого з дня заснування завжди відрізнявся творчим пошуком та життєрадісним настроєм. В 1964 р. з ініціативи Є. Бортника був створений педагогічний ансамбль кафедри, який своєю грою захоплював слухачів різних аудиторій. Його виступи проходили в місті, в районах області, в інституті, на заводських майданах, в культосвітніх училищах України. Ансамбль був творчою лабораторією для харківських композиторів: І. Польського, О. Литвинова, О. Жука, О. Стеблянка, М. Стецюна, І. Ковача, Ю. Алжнева, В. Пікуліка, В. Кубасова. В різні роки концертні програми ансамблю готували Б. Міхеев, Є. Бортник, А. Відуліна, В. Золотухін, О. Дроботай, В. Цицирев, О. Волковий. Інструментальні соло виконували викладачі кафедри В. Заболотний, О. Волковий (балалайка), Л. Кузьменко, Л. Чуб, Т. Большакова (баян). О. Шевченко (домра).

Але викладачі приймали участь не тільки в ансамблі. Так, багато років дарували слухачам свій талант дует у складі В. Заболотного (балалайка) та В. Петрова (гітара), а потім тріо, до складу якого увійшов лауреат Всеукраїнського конкурсу виконавців на народних інструментах Д. Остапенко (домра).

Оригінальні ансамблі різних складів створював в класі спеціального інструмента В. Петров. Свої творчі пошуки та практичні здобутки він аналізував та узагальнював у своїх науково-теоретичних дослідженнях, присвячених вивченню тенденцій розвитку ансамблевого виконавства в Україні.

Популярністю користувалися студентські ансамблі “Балалайка”, ансамбль баяністів (керівник Т. Большакова), унісон домристів (керівник О. Шевченко), ансамбль скрипалів (керівник І. Рябченко), ансамбль акордеоністів (керівник Л. Понікарова), ансамбль бандуристів (керівник Л. Мандзюк). Почали формуватися фольклорні ансамблі, що знайомили студентів з традиціями автентичного інструментального виконавства різних регіонів України (керівник Л. Шемет).

Наслідуючи досвід викладачів, студенти в межах СНТГ кафедри самостійно працюють над створенням ансамблевих колективів, в яких ведеться активна експериментальна робота, апробуються студентські інструментовки. Ініціативність та зацікавленість студентів в кінцевих результатах своєї творчої праці привели деякі ансамблі до значних досягнень. Так, наприклад, ансамбль “Український сувенір” (керівник О. Святобог) став лауреатом Республіканського фестивалю, дипломантом Міжнародного конкурсу народної творчості “Клінгенталь-97”. Гурт “Хоткевичи” (керівник А. Моргун) також досяг певних професійних висот. Без його участі не проходить жодна подія, їх запрошують на концерти різних рівнів, де вони радують слухачів своєю майстерністю, молодим завзяттям та багатим різноманіттям української музики.

Не менш вагомими є здобутки СНТГ кафедри. Чимало студентських наукових робіт здобули премії та винагороди на різноманітних конкурсах. Тематика робіт має величезний спектр найрізноманітніших проблем історії, теорії та виконавства на народних інструментах.

Окремо слід відзначити діяльність викладачів у винахідницькій сфері, в справі пошуків поліпшення якості звучання народних

музичних інструментів. Так, доцент О. Дроботай проводить значу роботу по виготовленню та удосконаленню різних народних музичних інструментів, розробив малогабаритні дитячі музичні інструменти (домра, кобза), конструкція яких затверджена кафедрою народних інструментів Київської консерваторії. Доцент В. Курисько має авторське свідоцтво на удосконалення звучання язичкових музичних інструментів. Доцент О. Волковий має 8 авторських свідоцтв на винаходи, з яких три пов'язані із удосконаленням народних музичних інструментів.

Пишаються в інституті учбовими оркестрами народних інструментів, з яким працювали В. Кончич, Є. Бортник, М. Лінник, Д. Остапенко, О. Дроботай, О. Волковий, В. Цицирев, О. Гончаров. Оркестр був лауреатом багатьох фестивалів та конкурсів.

В 1989 р. цікаву експериментальну роботу з оркестром здійснив В. Цицирев. За його ініціативи оркестр брав участь разом з учнями Харківської спецшколи № 2 у постановці дитячої опери О. Міщенко "Кошкин дом". Ця постановка сприяла залученню студентів до нових музичних жанрів, знайомству із специфікою оперних постановок.

Сьогодні кафедра народних інструментів вправі пишатися своїми вихованцями. Так, серед випускників кафедри "Відмінник народної освіти України" Л. Добровольська, заслужений діяч мистецтв України Ю. Алжнев, заслужений діяч Монголії Доржсуренгін Пуревсурен, заслужені працівники культури України В. Біленька, Л. Корольова, В. Мельницький. Серед лауреатів Всесоюзних та Міжнародних конкурсів і фестивалів В. Грушко, В. Тетерін, А. Лученков, Г. Біленький, П. Кравчук, О. Пустовіт та інші. Почесними грамотами Президії Верховної Ради України нагороджені А. Рудик та А. Биков, М. Ходу нагороджено Орденом Дружби народів.

На керівних посадах у всіх ланках системи культури України також можна зустріти чимало випускників кафедри, а саме: В.М. Шейко – ректор ХДК, професор, академік; М.П. Лінник – директор Держвидавництва "Музична Україна"; Ю.В. Третяченко – начальник Харківського обласного Управління кінофікації; В.А. Цигульов – директор Харківського Державного Академічного українського драматичного театру ім. Т. Шевченка; В.Ф. Хільченко – заступник начальника Харківського обласного управління культури і мистецтв; В.К. Ткаченко – директор Донецького училища культури; В. Грицаненко – директор Мелітопольського училища культури; В.

Клемпарський – директор Сімферопольського училища культури; С. Літвін – заступник директора Харківського училища культури; В.М. Цицирев – заступник декана факультету ХДІК; Ю.М. Нагорний – зав. кафедрою педагогіки ХДІК та багато інших.

Підводячи підсумки багаторічної роботи кафедри народних інструментів ХДІК, можна констатувати, що за сорок років існування колектив зробив вагомий внесок у формування харківської школи народно-інструментального виконавства, підготував чимало викладачів училищ культури, вузів, музичних шкіл, висококваліфікованих керівників оркестрів народних інструментів на теренах України та колишніх республік СНД.

Гладких А.В.

Откидач В.М.

Кафедра духових та естрадних оркестрів

Сьогодні в Україні функціонує багато учбових закладів, які готують фахівців в галузі виконавства та керівництва. Одним із таких закладів в Харківському державному інституті культури стала кафедра духових інструментів, яка вже більше 30 років здійснює набір та підготовку керівників-диригентів духових та естрадних оркестрів.

Кафедра бере свій початок ще за часів, коли на факультеті культурно-освітньої роботи починалась підготовка фахівців – культурно-освітніх працівників з музичними спеціальностями. На відділенні народних інструментів навчались окремі студенти-духовики, які мали можливість таким чином здобути вищу освіту. Реальна дійсність того часу (велика кількість самодіяльних духових та естрадних оркестрів, функціонування в кожній області України культурно-освітніх училищ з духовою спеціалізацією, існування науково-методичних центрів народної творчості, розвиток дитячого виконавства на духових та ударних інструментах тощо) вимагала негайно почати цілеспрямовану підготовку висококваліфікованих фахівців цього напрямку.

З цією метою на відділенні народних інструментів в 1965 році був здійснений перший набір студентів-духовиків з денною формою навчання в кількості 10 чоловік. Згодом було відкрито і духове

відділення. Для забезпечення учбового процесу по спеціальним дисциплінам на роботу за сумісництвом були запрошені відомі музиканти-духовики: Байда І.О. (тромбон), Іванов В.В. (кларнет), Левітін І.С. (ударні), Кубасов В.П. (диригування).

Протягом наступним двох років на денне відділення було прийнято 20 студентів. Це дало можливість проводити заняття зі студентами-духовиками в окремих групах, почати цілеспрямоване формування учбового духового оркестру, який довгий час очолював невтомний пропагандист духової музики, військовий диригент Кубасов В.П.

Збільшення контингенту студентів-духовиків привело до збільшення штату викладачів. Для проведення занять по класу флейти був запрошений відомий флейтист, соліст Харківського державного академічного театру опери та балету ім. М.В. Лисенка Зубаха О.Я., який в подальшому багато зробив для становлення та розвитку в інституті кафедри духових інструментів.

В 1967 році до інституту було зараховано по класу труби Дуднікова М.М., який став першим штатним викладачем-духовиком і в подальшому очолив усю організаційно-методичну роботу на відділенні духових інструментів. Таким чином, в 1967/68 учбовому році на відділенні почало функціонувати методичне об'єднання викладачів-духовиків, яке стало праобразом майбутньої кафедри і заклало початок утвердженню нової для інституту спеціалізації "Керівник самодіяльного духового оркестру".

В 1968/69 учбовому році відбувся перший випуск 10 випускників. В 1969/70 учбовому році вже навчалось 33 студенти на стаціонарі та 25 на заочному відділенні, були прийняті 5 слухачів на підготовче відділення. Навчання проводилось за учбовими планами для відділення народних інструментів. Із зростанням контингенту студентів-духовиків склад секції викладачів-духовиків нараховував 12 викладачів. Були запрошені нові викладачі, висококваліфіковані практичні робітники. Це – заслужений артист України Литвинов О.І., композитор Пікулик В.М., артисти харківських професіональних оркестрів Лебедєв В.І, Проскурін А.С., Алтухов В.П., військовий диригент у відставці Галактіонов О.В. Значно поживляється учбово-методична та творчо-виконавська робота. З цього часу почалась цілеспрямована розробка учбових планів, програмних вимог та тематичних планів стаціонару та заочного відділення. Студентський

духовий оркестр (диригент Кубасов В.П.) показав музичній громадськості міста велику концертну програму у двох відділах, в яку були включені такі високохудожні твори, як увертюра до опери О. Бородина “Князь Ігор”, концерт для фортепіано з оркестром №1 Ф. Листа та інші.

Створення кафедри духових інструментів на факультеті культурно-освітньої роботи ХДІК офіційно було оформлено наказом по інституту від 18.12.70 на підставі наказу по Міністерству культури УРСР від 13.11.70 у складі 5 штатних викладачів (Дудніков М.М., Волковой О.Й., Пікулик В.М., Козлов Б.О., Еленгріг Ю.І.) та 6 викладачів-сумісників. Таким чином, в системі інститутів культури кафедра духових інструментів ХДІК стала першою подібною кафедрою в колишньому Радянському Союзі. Очолив кафедру Дудніков М.М., який в подальші роки багато зробив для її становлення та розвитку.

1970/71 учбовий рік – рік організації кафедри, яка стала в подальшому цілеспрямовано вести учбову, науково-методичну та творчо-виконавську роботу в царині підготовки висококваліфікованих музикантів-духовиків, здатних здійснювати практичну та методичну роботу в оркестрових колективах. На відділенні в цей час навчалось 67 студентів, працювало 11 викладачів. На першому році у кафедрі було чимало труднощів та невирішених проблем, які суттєво гальмували процес підготовки фахівців. Не відповідали вимогам учбові плани, були відсутні учбові програми по низці дисциплін, треба було створювати бібліотеку нотної та учбової літератури. Недостатньо було музичних інструментів для колективних та індивідуальних занять.

Ці питання і лягли в основу організаційно-методичної та творчої роботи колективу кафедри. Створена кафедра прийняла діяльну участь в розробці та удосконаленні учбових планів, програм та художнього репертуару. Був створений педагогічний інструментальний ансамбль кафедри, який довгий час був своєрідною лабораторією написання оригінальних творів для учбових та художніх цілей.

В 1970/71 учбовому році кафедра значно активізувала свою діяльність. Були розроблені 6 проектів учбових програм, підготовлено значну кількість музичних творів концертного та педагогічного репертуару, було дано 3 концерти студентського духового оркестру,

відбувся виступ педагогічного ансамблю кафедри. В травні 1971 року був проведений звітний концерт у двох відділах учбового духового оркестру. Кафедра приймає активну участь у наданні практичної та методичної допомоги самодіяльним духовим та естрадним оркестрам міста і області. Так, Дудніков М.М. та Еленкріг Ю.І. увійшли у склад художньої ради обласного будинку художньої самодіяльності профспілок, інші викладачі приймали участь в роботі журі міських та обласних оглядів-конкурсів інструментальних колективів. Дудніков починає шефствувати над дитячим духовим оркестром Будинку культури ст. Основа, який в подальшому став зразково-показовим оркестром і є сьогодні одним із кращих дитячих духових оркестрів України.

В 1971/72 учбовому році відкривається заочне відділення, почалось навчання студентів за новою спеціалізацією "Керівник самодіяльного духового та естрадного оркестрів", значно збільшився контингент студентів відділення та викладачів. Із першочергових задач кафедри було зроблено головне: були розроблені та впроваджені в учбовий процес програмні вимоги по всім дисциплінам, в роботі над якими активно працювали всі викладачі. Викладачами кафедри здійснювалась також інша учбово-методична робота: підготовка доповідей, створення фондів лекцій, учбово-педагогічного репертуару. Відбулись звітні сольні концерти викладачів, успішно працював педагогічний інструментальний ансамбль. Кафедра продовжувала співробітництво з харківським науково-методичними центрами, зміцнювались зв'язки з культурно-освітніми училищами України засобами активних консультацій, підготовкою спеціалістів, прослуховуванням випускників, відвідуванням концертів творчих колективів. Викладачі кафедри надавали методичну та практичну допомогу самодіяльним духовим та естрадним оркестрам (Ново-Водолазький РБК, БК селища Есхар, студентський клуб Харківського медичного інституту та інші). В 1972 році кафедра здійснила другий випуск фахівців у кількості 9 чоловік, більшість з яких були направлені на педагогічну роботу в культурно-освітніх училища України.

Роки з 1972 по 1977 можна охарактеризувати як роки найбільш інтенсивної роботи у справі удосконалення учбового процесу, підвищення якості підготовки спеціалістів, посилення методичної допомоги оркестровим колективам, зміцнення матеріальної бази,

підвищення професійного рівня колективу викладачів та концертмейстерів. Переважна більшість випускників цих років отримали направлення та працюють в закладах культури на різних посадах. Більше 50 чоловік випускників цих років працюють на викладацькій роботі в культурно-освітніх училищах, дитячим музичних школах та інших учбових закладах. Серед випускників цих років є професіональні та військові музиканти, військові диригенти, диригенти професіональних оркестрів та ансамблів. Два випускники працюють викладачами на кафедрі: доценти Гладких А.В. (випуск 1973 року) та Откидач В.М. (випуск 1976 року).

В різні роки в штаті кафедри працювали такі відомі педагогі-музиканти, як композитори Іванов В.Г., Пономаренко В.О., Пікулик В.М., диригенти Городовенко В.С., Баранов В.І., заслужений діяч мистецтв Стунгуров Е.В., педагогі-інструменталісти Лебедев В.І. (гобой), Гевоян Г.С. (кларнет), Жубриков В.П. (тромбон), Щербаков О.М. (контрабас), Чуриков В.В. (кларнет, саксофон), Нестеренко О.В. (гітара), музикознавець Шаміна В.В. Випускниками цих років були відомі нині музиканти Гречаний А.В., Дем'янюк М.А. Серед викладачів-сумісників були також відомі музиканти: Якустіді І.В. (валторна), Зубаха О.Я. (флейта), Рекало В.В. (контрабас, гітара), диригенти Палтаджан Ш.Г., Глущенко К.В. Штатними викладачами кафедри в цей період стали і досі працюють на кафедрі доц. Відуліна А.К., старші викладачі Чепеленко В.В., Ковач Ю.І. та інші.

В ці роки крім відпрацювання та удосконалення учбових планів та програм кафедра здійснювала тісний творчий зв'язок з військово-диригентським факультетом Московської консерваторії, звідки кафедра систематично отримувала практичну допомогу (партитури, нотні та методичні видання), методичні поради по організації учбового процесу. За цей період на кафедрі були підготовлені проекти учбових програм по курсам, які викладаються. Значна частина цих програм була схвалена методкабінетом Міністерства культури РРФСР та рекомендована до впровадження в учбовий процес на всіх відділеннях духових інструментів інститутів культури СРСР.

На протязі цього періоду кафедра впроваджує в учбовий процес щосеместрові академконцерти по спецінструменту, підсумкові контрольні уроки в межсесійний період по всім дисциплінам. Кафедра впроваджує зв'язки з випускниками, аналізує успіхи та недоліки в їх практичній роботі, готує рекомендації для поліпшення учбового

процесу. У цей період посилюється науково-методична робота студентів відділення, створюється науково-творче товариство студентів. Результатом такої роботи були успіхи студентів відділення на підсумкових інститутських конференціях СНТГ.

В цей період також значно активізується творчо-виконавська робота кафедри. Відбуваються щорічні творчі звіти учбового духового оркестру перед музичною громадськістю міста. Курсові оркестри часто виступають з концертами перед слухачами різних міст і сел. Плідно працює педагогічний інструментальний ансамбль кафедри.

В 1974/75 учбовому році відбувається перший державний екзамен по спеціалізації (диригування духовим та естрадним оркестрами).

Поряд із значними організаційно-творчими успіхами, певними досягненнями в науково-творчій роботі були позначені і певні негативні тенденції в діяльності кафедри. Пояснюється це значним збільшенням контингенту студентів, викладачів, збільшенням учбових дисциплін, зрослим обсягом науково-методичної та організаційної роботи. Все це суттєво впливало на роботу кафедри. З цією метою ректорат інституту прийняв рішення про реорганізацію кафедри духових та народних інструментів факультету культурно-освітньої роботи. В квітні 1977 року було створено самостійну кафедру оркестрового диригування, якій було передано дисципліни профільюючого циклу (диригування, оркестровий клас, диригентська практика та інші). Керівництво кафедрою було покладено на доц. Відуліну А.К. Інші дисципліни оркестрової спеціалізації (інструментознавство, інструментування, читання партитур) було передано кафедрі теорії та історії музики.

На протязі 1977-1983 років кафедра зосередила свою головну увагу на удосконаленні виконавського рівня гри студентів на інструментах та підвищенні педагогічної кваліфікації викладачів, приймала активну участь у перепідготовці практичних робітників на факультеті підвищення кваліфікації. В ці роки кафедра продовжувала також роботу по зміцненню свого складу за рахунок талановитої молоді. В 1978 році на штатну посаду був зарахований Омельченко В.В., в 1979 – Гладких А.В., в 1980 – Откидач В.М.

На протязі 1977-83 років кафедра духових інструментів працювала в тісному зв'язку з кафедрою оркестрового диригування на ниві творчо-виконавської діяльності. Так, в 1977/78 учбовому році був зроблений запис на Харківському радіо естрадного оркестру 2 курсу

(керівник Дем'янюк М.А.). В цьому ж році духовий та естрадний оркестри 5 курсу заочного відділення виступили з творчим звітом перед трудівниками Чугуєвського району. Учебний духовий оркестр стаціонару (головний диригент Відуліна А.К.) дав шефський концерт у Нововодолазькому районі і став переможцем республіканського огляду-конкурсу художніх колективів учбових закладів Міністерства культури України і був нагороджений дипломом і званням лауреата I ступеня.

В грудні 1980 року учебний оркестр (диригенти Відуліна А.К. та Откидач В.М.) став переможцем Республіканського огляду творчої майстерності студентів та учнівської молоді учбових закладів мистецтв та культури. Естрадний оркестр студентів стаціонару (диригент Ісак І.І.) став дипломантом цього конкурсу.

Разом з тим в роботі по керівництву учбовими та творчими колективами на відділенні у зв'язку з проведеною реорганізацією кафедр виникнули суттєві проблеми: на факультеті практично не стало випускаючої кафедри по духовій спеціалізації. На підставі цього ректорат інституту прийняв рішення з вересня 1983 року ліквідувати кафедру оркестрового диригування і повернувся до попередньої структури кафедри духових інструментів, зробивши її знову випускаючою. 1983/84 учебний рік був для кафедри ще особливим і тим, що кафедра повернулась до проведення творчої частини державного іспиту по спеціалізації.

З вересня 83 по вересень 1987 акцент в роботі кафедри був зроблений на подальше удосконалення учбового процесу, підвищення рівня знань та практичних навичок студентів, підвищення індивідуальної педагогічної майстерності викладачів кафедри. З цією метою на відділенні була уведена проміжна атестація студентів по індивідуальним та дрібногруповим заняттям, посилений контроль за відвідуванням студентами занять та організації їх самостійної роботи. Кафедра проводила подальшу роботу по удосконаленню учбових планів, були введені нові предмети та спецкурси "Оркестрова література", "Українська оркестрова література", "Українське оркестрово-ансамблеве виконавство" тощо. В цей період активізувалась творчо-виконавська робота студентів та викладачів. Студентські художні колективи приймають активну участь в концертах міських та інститутських свят. Так, в квітні 1985 року на святі "Студентська весна-85" успішно виступив студентський духовий

оркестр (диригент Откидач В.М.), ансамбль кларнетистів, ансамбль духових інструментів старовинної музики, ансамбль ударних інструментів, естрадні оркестри 2 та 3 курсів (керівники Чепеленко В.В. та Ковач Ю.І.).

В травні 1986 року в парку культури та відпочинку ім. М. Горького відбувся великий концерт духової та естрадної музики, де успішно виступили оркестрові колективи відділення. Диригували програмою Откидач В.М. та 7 кращих студентів відділення.

В травні 1987 року студентський диксиленд “Веселий настрій” (керівник Відуліна А.К.) прийняв участь в концертній поїздки на агітпоїзді “Молодогвардієць” по ударним будовам Казахстану.

З 1982 по 1986 роки кафедра проводить значну роботу по наданню практичної допомоги самодіяльним інструментальним колективам Харкова та області: 22 випускники були направлені в оркестри та ансамблі, клуби, будинки культури. Більшість студентів і досі працюють керівниками оркестрових колективів, художніми керівниками, педагогами, військовими музикантами. Відмінну організаційну та творчу роботу за цей час показали випускники Юркевич І.М. (випуск 1983 року) – художній керівник та диригент дитячого вразкового духового оркестру Будинку культури залізничників ст. Основа; керівник духового оркестру турбінного заводу Балицький С. (випуск 1982 року); керівник дитячого духового оркестру в селищі Ст. Мерчик Валківського району Харківської області Сисюк П.І. (випуск 1984 року); керівник та диригент ансамблю “Дружные ребята” дитячого клубу ХТЗ Ляшенко М.Е. (випуск 1986 року) та інші.

З 1987 по 1991 роки кафедру очолює Откидач В.М., який пройшов шлях від студента інституту до завідуючого кафедрою і чимало зробив у справі розвитку жанру духової та естрадної музики в ХДІК. За цей період кафедра поповнилась новими висококваліфікованими викладачами. В 1987 році на кафедрі був зарахований військовий диригент у відставці Мокрушин О.С., в 1989 році – кларнетист, випускник Харківського інституту мистецтв Козеняшев Є.А.

За період з 1987 по 1991 роки кафедра підготувала та випустила більше 120 фахівців духових та естрадних оркестрів. Був уведений п’ятирічний план навчання студентів на стаціонарі, розширений діапазон присвоєння кваліфікації випускникам.

З 1991 року кафедру очолює народний артист України, професор Литвинов О.І., який докладає чимало зусиль для підвищення загального престижу кафедри, збагачення репертуару оркестрових класів. Духовий та створений естрадно-симфонічний оркестри прийняли участь в багатьох цікавих та престижних концертах, в тому числі в записах на обласному телебаченні, в зустрічах із іноземними делегаціями, виступах перед абітурієнтами. Оркестрові колективи кожного року звітують перед громадськістю міста та студентами з новими творчими програмами. В 1997 році оркестри кафедри взяли участь у широкомасштабному фестивалі мистецтв “Слобожанська осінь”, в березні та червні 1998 року виступили на сцені Національної філармонії України в м. Києві.

З 1995 року кафедра працює за новими навчальними планами, приділяючи велику увагу якійс підготовці фахівців. Зараз наші випускники мають можливість працювати в якості диригентів оркестрових колективів, працювати на педагогічній роботі, викладаючи спеціальні дисципліни.

Сьогодні до традиційних предметів додалися такі, як “Теорія та основи диригування” (Мокрушин О.С.), “Історія джазових стилів” (Ковач Ю.І.), “Історія естрадного виконавства” (Откидач В.М.), “Методика викладання спецдисциплін” (Откидач В.М.), “Історія вітчизняного та зарубіжного виконавства на духових інструментах” (Омельченко В.В., Козеняшев Є.А.), “Техніка джазової імпровізації” (Чепеленко В.В.).

З 1997 року кафедра почала проводити набір і на естрадне відділення.

Однією цікавою рисою сьогодення кафедри є щорічні Державні іспити по спеціалізації, які стали справжнім святом духової та естрадної музики. Оркестранти, одягнені у святкове вбрання, очікують виходу своїх колег-випускників, які будуть диригувати цим колективом та складати нелегкий іспит перед авторитетною Державною екзаменаційною комісією. До цього додаються квіти, оплески та схвальні вигуки вщерть заповненої вдячної аудиторії. І зовсім не можна не хвилюватись, коли раптом на врученні дипломів пролунає марш “Прощання слов’янки” у виконанні студентів молодших курсів.

З 1993/94 навчального року випускники стаціонару здають Державний іспит, диригуючи новим колективом – естрадно-

симфонічним оркестром. А всього за період існування відділення духових інструментів кафедра підготувала та випустила більше 800 студентів, які працюють в Україні та в багатьох містах і селах колишнього Радянського Союзу.

Нині складні будні та різні духові свята готують і здійснюють наш "золотий фонд" – викладачі кафедри: народний артист України, професор Литвинов О.І., кандидат педагогічних наук, доцент Гладких А.В., кандидат мистецтвознавства, доцент Откидач В.М., доцент Відуліна А.К., старші викладачі Чепеленко В.В., Ковач Ю.І., Мокрушин О.С., Козеняшев Е.А., Ларін Є.М., викладачі Омельченко В.В., Якобчук В.О., Дорожко О.

Кафедра духових та естрадних оркестрів спільними зусиллями викладачів створює умови для підвищення авторитету нашої української національної культури, дає добрих "плугарів", які посіють зерна духовності і будуть плекати молоді ростки українського національного відродження.

В.М. Щепакін

Кафедра теорії музики та фортепіано

В 1959 р. була створена музична кафедра, яку очолив видатний хормейстер та організатор Олександр Перунов (1904-1981). Саме в надрах кафедри хорового диригування і народних музичних інструментів на початку 1960-х років почала формуватися майбутня кафедра теорії музики і фортепіано (спочатку у вигляді музично-теоретичної секції на кафедрі хорового диригування і фортепіанної секції на кафедрі народних інструментів).

Історія виникнення і становлення кафедри теорії музики і фортепіано, яка стала самостійною одиницею в 1964 р., нерозривно пов'язана з ім'ям її фундатора, яскравого композитора, члена Харківської організації спілки композиторів України, викладача-музикознавця Олександра Абрамовича Жука (1907-1996). Співучасниками кафедральних традицій разом з О. Жуком були Г. Цицалюк, І. Польський, В. Золотухін, Д. Березовська, Л. Бортник.

Особливі слова вдячності необхідно сказати на адресу Д.М. Березовської (1931-1995), яка більш ніж три десятиріччя викладала музично-теоретичні дисципліни. На протязі багатьох років

Березовська також очолювала на кафедрі студентський науковий гурток. За роки керування гуртком його засідання перетворювалися в маленькі лекції-концерти, пов'язані як з учбовим процесом, так і з музично-виконавською діяльністю багатьох музикантів і композиторів Харкова, України та інших республік.

Людмила Бортник (нар. 1933) закінчила Харківську державну консерваторію, працювала на кафедрі до 1994 р. кожен з предметів музично-теоретичного циклу, які викладала Л. Бортник, подавалися нею з великою майстерністю і любов'ю.

Тамара Вороніна (1936-1995) відпрацювала в інституті 28 років. З перших років роботи вона зарекомендувала себе як чудовий виконавець – соліст і ансамбліст, пропагандист і знавець сучасної фортепіанної музики.

Людмила Павлова (нар. 1932) працювала в ХДІК з 1963 по 1987, в 1995-1996 роках. Вона приймала участь у концертній діяльності кафедри, виступала в загальноінститутських концертах.

В другій половині 1960-х років на кафедрі почали працювати О.М. Руденко, О.Г. Пінчук, Г.О. Ніколаєва, Ю.М. Велесевич, Т.О. Глазиріна.

Протягом всього чотирьох років (1966-1970) тривала педагогічна діяльність в ХДІК Ю. Велесевича (1926-1977), але ця обдарована людина за цей короткий термін встигла залишити у пам'яті всіх, хто його знав, яскравий незабутній слід.

З 1968 року, будучи ще студенткою останнього курсу музично-педагогічного факультету Харківського інститут мистецтв, до 1982 р. працювала на кафедрі викладач Тетяна Глазиріна (нар. 1945). Вона була автором низки методичних розробок. Тематикою її наукових досліджень була проблема музичного виховання в Україні.

В 1970-ті роки на кафедрі почали працювати В. Птушкін, О. Козак, Н. Некрасова, Ю. Калачов, В. Куразаєва, О. Склярів та інші. З 1969 р. кафедру очолив Ілля Польський (нар. 1924). За часи керівництва кафедрою Польським (1969-1977) за рівнем науково-методичної роботи вона посідала одне з провідних місць в інституті. Активізувалась науково-дослідницька діяльність викладачів.

Доцент Ювеналій Калачов (1930-1995) закінчив Саратовську консерваторію. Талановитий вчений, Калачов багато років віддав дослідженню творчої діяльності І. Дунаєвського, опублікував на цю тему декілька статей.

Старший викладач Валентина Куразаєва (нар. 1946) почала працювати в ХДК в 1969 році. В 1982-1987 роках вона завідувала кафедрою, водночас здійснювала керівництво учбовим процесом курсу “Методика викладання гри на фортепіано” на факультеті підвищення кваліфікації.

Кандидат філософських наук доцент Олександра Козак (нар. 1947) була на чолі кафедри з 1982 по 1993 роки. Під час її керівництва відбувся зворотній перерозподіл учбових функцій кафедри: з неї пішли фахівці з оркестрових кафедр і повернулися викладачі-піаністи.

Василь Щепакін (нар. 1962) закінчив Харківський інститут мистецтв, автор методичних вказівок, присвячених особливостям навчання гри на фортепіано у вузах культури. Він постійно приймає участь в концертах кафедри з виконанням творів Шумана, Равеля, Ревуцького, старовинних композиторів-клавесиністів.

Андрій Жданько (нар. 1960) закінчив Харківський інститут мистецтв. починаючи з дипломної роботи, присвяченої синтезу мистецтв на прикладі творчості М. Мусоргського, він працює над проблематикою синтезу мистецтв, розглядає методичні аспекти викладання циклу музично-теоретичних дисциплін.

Вагомим за науковим цензом поповненням збагатилася кафедра теорії музики та фортепіано в 1992 р., коли водночас почали викладати на кафедрі І. Польська, Ж. Дедусенко.

Доцент Ірина Польська (нар. 1954) закінчила Харківський інститут мистецтв. Численні наукові роботи Польської присвячені історії та теорії жанру фортепіанного ансамблю, музичній естетиці, українській музичній культурі.

Викладач Жанна Дедусенко закінчила Харківський інститут мистецтв в 1987 р. З цього ж року вона працює в ХДК.

Доцент Ганна Ніколаєва (нар. 1939) в 1966 р. закінчила Харківський інститут мистецтв. З цього ж року починається її педагогічна діяльність на кафедрі теорії музики і фортепіано. Свою роботу в класі фортепіано вона поєднує з науковою діяльністю. Значним досягненням в методичній роботі Ніколаєвої стало видання навчального посібника “Методика навчання гри на фортепіано”.

В 1993 р. на чолі кафедри став доцент Олександр Склярів (нар. 1947), який є одним із авторитетніших в інституті музикантів, що активно концертують. Склярів є автором методичних вказівок з курсу

фортепіано, які присвячені особливостям гри джазової музики на фортепіано, проблемам звуковидобування тощо.

В середині 1990-х років на кафедрі склався колектив викладачів, творчо-виконавська діяльність яких сягнула далеко за межі інституту. Так, Склярів на протязі більше ніж двох десятиліть співпрацює з багатьма провідними солістами Харківських театрів та філармонії. Саме з ним під час гастролей в Харкові виступали В. Толкунова, Л. Голубкіна, І. Журіна, Є. Мірошніченко. Протягом 18-ти років цей піаніст виступає з естрадним оркестром Палацу культури будівельників. Багато років Склярів регулярно дає концерти в залах Харківської філармонії, Будинку органної і камерної музики, Національної філармонії України. Сьогодні його постійні партнери – заслужені артисти України О. Дзюба, Л. Кудрич та інші.

І. Польська як солістка і ансамблістка, а з часом і як музикознавець регулярно бере участь в концертних програмах. Ж. Дедусенко як концертмейстер часто виступає з академічним хором ХДІК в різних концертах.

В. Щепакін протягом дев'яти років є співкерівником (разом з Е. Шмідт) та концертмейстером Дитячого оркестру ударних і шумових інструментів "Тіко-Тіко", який за ці роки перетворився з суто учбового дитячого ансамблю на унікальний і єдиний в Харкові творчий колектив подібного напрямку, що виступає з великими концертними програмами на різних концертних майданчиках. Оркестр гастролював у Польщі, є лауреатом дитячих фестивалів.

Доброю традицією стали виступи піаністів кафедри з творчими колективами інституту. О. Склярів, І. Школьнікова, В. Щепакін неодноразово виступали з оркестровими колективами факультету.

На кафедрі існує ще одна цікава форма роботи – виступи на сторінках харківської преси із критичними музикознавчими рецензіями на концерти харківських та гастролуючих у місті музикантів (О. Козак, А. Жданько, Г. Ніколаєва, В. Щепакін, І. Польська та інші).

Відчуття колективом кафедри причетності до високих музично-культурних традицій, що започатковані її фундатором О. Жуком та його колегами майже сорок років тому, робить більш помітним зв'язок часів. Тим більше відповідальним і почесним стає сьогодні головне завдання викладача-митця: боротьба з примітивізмом, з вульгарністю в сучасній масовій культурі, прищеплення майбутнім

працівникам культури вміння аналізувати мистецькі процеси і явища, надавати їм об'єктивну критичну оцінку і самим будувати міцний, якісний життєтворний культурний фундамент України початку третього тисячоліття.

Бібліотека ХДАК

1001254

TRB

The first part of the report deals with the general situation of the country and the position of the various branches of industry. It then proceeds to a detailed examination of the various branches of industry, and finally to a summary of the results of the investigation.

The second part of the report deals with the results of the investigation. It is divided into two main sections, the first of which deals with the general results and the second with the results of the various branches of industry.

The third part of the report deals with the conclusions of the investigation. It is divided into two main sections, the first of which deals with the general conclusions and the second with the conclusions of the various branches of industry.

The fourth part of the report deals with the recommendations of the investigation. It is divided into two main sections, the first of which deals with the general recommendations and the second with the recommendations of the various branches of industry.